

หัวข้อวิจัย	แนวทางการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานยางพาราในเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย – สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว – สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม
ผู้ดำเนินการวิจัย	นายกิตติชัย เจริญชัย นางสาวนิศารัตน์ โชติเชย
หน่วยงาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ปี พ.ศ.	2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วิเคราะห์ และพัฒนาแนวทางการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานยางพาราในเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย – สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว – สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ เกษตรกรที่ประกอบอาชีพการทำสวนยางพารา พ่อค้ายาง/ร้านรับซื้อยางรวบรวมยาง โรงงานแปรรูปยาง/บริษัทส่งออกยางพารา และผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินกิจกรรมการเคลื่อนย้ายและส่งออกยาง เช่น เจ้าหน้าที่ด่านศุลกากร บริษัทขนส่งยาง นายหน้าค้ายางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานยางพาราในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเริ่มจากส่วนต้นน้ำ คือ เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา (กลุ่มอุตสาหกรรมต้นน้ำ) ได้วัตถุดิบต้นน้ำ คือ น้ำยางสด ยางแผ่นดิบ และยางก้อนถ้วย ผ่านกระบวนการที่แปรรูปแตกต่างกันส่งไปขายที่กลุ่มผู้ประกอบการยางพารา (กลุ่มอุตสาหกรรมกลางน้ำ) คือ สหกรณ์ ตลาดกลางยาง พ่อค้ายาง เข้าสู่โรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำยาง และส่งไปที่โรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์จากยาง (กลุ่มอุตสาหกรรมปลายน้ำ) ให้เป็นผลิตภัณฑ์เพื่อการบริโภค เช่น ยางรถยนต์ ถุงมือยาง และยางปูพื้น เป็นต้น

2. แนวทางการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานยางพาราในเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย – สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว – สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ดังนี้ สนับสนุนด้านการผลิตยางพารา เน้นความสำคัญของนโยบายการรักษาเสถียรภาพราคายาง เพื่อป้องกันความผันผวนของราคายาง นโยบายการใช้จ่ายเงินสงเคราะห์ยาง (cess) ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อวงการยางพารา และนโยบายด้านการพัฒนากำลังคน ทั้งการเพิ่มจำนวนและคุณภาพของนักวิจัย/นักวิชาการด้านยางพารา การสร้างแรงจูงใจคนเข้าทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมยางพารา สนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนยางพาราในมหาวิทยาลัยผ่านการวิเคราะห์ความต้องการกำลังคนด้านยางพาราของประเทศ เป็นต้น

ดังนั้น แนวทางการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานยางพารา สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรตลอดห่วงโซ่การผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหารจัดการโลจิสติกส์ยางพาราของไทย และเพื่อให้ผลผลิตยางพาราของไทยมีการพัฒนาที่ได้มาตรฐาน มีความน่าเชื่อถือ และสามารถแข่งขันได้ในระดับสากลต่อไป

Research Title	The Guidelines on Management of Rubber Logistics and Supply Chain along the Route Linking the Northeast of Thailand - People's Democratic Republic of Laos - Socialist Republic of Vietnam
Researcher	Mr. Kittichai Jaroenchai Miss Nisarot Chotechoei
Organization	Rajabhat Maha Sarakham University
Year	2018

ABSTRACT

This research aims to study, analyze, and develop the guidelines on management of rubber logistics and supply chain along the route linking the Northeast of Thailand - People's Democratic Republic of Laos - Socialist Republic of Vietnam.

The samples of this study were rubber agriculturists, rubber traders/rubber dealers, rubber manufacturers/rubber exporters, and other participants involved in transporting and exporting rubber such as customs officers, rubber transportation companies, and rubber brokers in the Northeast of Thailand.

The results could be found that:

1. Management of rubber logistics and supply chain in the Northeast of Thailand started with the upstream point which referred to rubber agriculturists (upstream industries) who produced upstream raw materials such as fresh latex, rubber sheets, and rubber cup lumps processed into various forms. After that, They were distributed to rubber dealers (midstream industries) such as co-operatives, rubber middle markets, and rubber traders before moving forward to rubber manufacturing factories to process into rubber products. The products were then sent to manufacturing factories (downstream industries) to produce consumed products such as tires, rubber gloves, and rubber mats, etc.

2. The guidelines on management of rubber logistics and supply chain along the route linking the Northeast of Thailand - People's Democratic Republic of Laos - Socialist Republic of Vietnam consisted of promoting rubber production, focusing on policies on maintaining stability of rubber price to prevent its fluctuation, policies on spending rubber aid funds (CESS) to maximize the benefits for rubber business, and policies on developing human labors, increasing both quantity and quality of researchers/academics expert in rubber, motivating labors to work in rubber manufacturing factories, and promoting development of courses for classes teaching

about rubber in universities through analyzing needs of labors in the country's rubber business, etc.

As a result, the guidelines on management of rubber logistics and supply chain could be applied to add value for agricultural products throughout supply chain and enhance Thailand's rubber logistics management system and promote Thailand's rubber products to be of good quality, credible, and competitive worldwide.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเล่มนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ที่ได้สนับสนุนทุนการวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ พร้อมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งตลอดมา ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณเกษตรกรที่ประกอบอาชีพการทำสวนยางพารา พ่อค้ายาง/ร้านรับซื้อยางรวบรวมยาง โรงงานแปรรูปยาง/บริษัทส่งออกยางพารา และผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินกิจกรรมการเคลื่อนย้ายและส่งออกยาง เช่น เจ้าหน้าที่ด่านศุลกากร บริษัทขนส่งยาง นายหน้าค้ายาง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทุกท่าน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลและการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงเกิดจากงานวิจัยเล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านด้วยความเคารพ

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ซ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	12
การจัดการโลจิสติกส์ (Logistics Management).....	12
การกำหนดกิจกรรมหลักด้านโลจิสติกส์ (Key Logistics Activities).....	17
การจัดการโซ่อุปทาน (Supply Chain Management : SCM).....	21
ตัวแบบเครื่องมือวัดประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ (Logistics Performance Assessment Tool : LPAT).....	34
แบบจำลองอ้างอิงการดำเนินงานซัพพลายเชน (Supply Chain Operations Reference Model : SCOR Model).....	37
การวิเคราะห์สวอต (SWOT Analysis).....	39
ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับยางพารา.....	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	78
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	82

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3 ระเบียบวิธีวิทยาการวิจัย.....	83
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	83
วิธีวิจัย.....	83
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	84
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย.....	86
การเก็บข้อมูล.....	86
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	87
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	88
วิเคราะห์เส้นทางการขนส่งทางพาราที่เชื่อมโยงระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ ประเทศไทย – สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว – สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม.....	88
หลักการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน และการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงาน ด้านการจัดการโลจิสติกส์ และการเชื่อมโยงกับสิ่งอำนวยความสะดวกตลอดโซ่อุปทานทางพาราใน เส้นทางเชื่อมโยงระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย – สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว – สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม.....	96
วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค พร้อมทั้งแนวทางการจัดการโลจิสติกส์ และโซ่อุปทานทางพาราในเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย – สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว – สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม.....	106
5 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	111
สรุปผลการวิจัย.....	111
ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย.....	116
ข้อจำกัดงานวิจัยและงานวิจัยในอนาคต.....	117
บรรณานุกรม.....	119
ภาคผนวก	
ก แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเรื่องแนวทางการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานทางพารา ในเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย – สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว – สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม.....	124
ประวัติผู้วิจัย.....	129

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 คำจำกัดความของโลจิสติกส์ในด้านต่างๆ.....	13
2.2 ดัชนีวัดประสิทธิภาพโลจิสติกส์ระดับก้าวหน้า.....	36
4.1 แบบจำลอง SCOR ในระดับที่ 1 ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา (ต้นน้ำ).....	105
4.2 แบบจำลอง SCOR ในระดับที่ 2 ของกลุ่มผู้ประกอบการยางพารา (กลางน้ำ).....	106

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
2.1 แผนภาพโซ่อุปทาน.....	24
2.2 การไหลของโซ่อุปทาน.....	24
2.3 โครงสร้าง 1 (Supply Chain Management: SCM).....	25
2.4 โครงสร้าง 2 (Supply Chain Management: SCM).....	25
2.5 Components of Supply Chains.....	26
2.6 โซ่คุณค่า (Value Chain).....	27
2.7 โซ่คุณค่า (Value Chain) และโซ่อุปทาน (Supply Chain).....	28
2.8 กิจกรรมโลจิสติกส์ของแต่ละส่วนของโซ่อุปทาน.....	29
2.9 การเคลื่อนไหวของวัตถุดิบและสารสนเทศ ซึ่งมีอยู่ในกระบวนการผลิตทุกแห่ง.....	31
2.10 แบบจำลองอ้างอิงการดำเนินงานซัพพลายเชน (SCOR Model).....	37
2.11 ยางพารา.....	42
2.12 กรอบแนวคิดของการวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานยางพาราใน เส้นทางเชื่อมโยงระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย – สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว – สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม.....	82
4.1 เส้นทางขนส่งยางพาราที่เชื่อมโยงระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย – สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว – สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม.....	88
4.2 ด่านมุกดาหาร ประเทศไทย.....	89
4.3 ด่านมุกดาหาร ประเทศไทย (ผู้วิจัย).....	90
4.4 สะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 2.....	91
4.5 ด่านสะพานนะเขต แขวงสะพานนะเขต (Savannakhet) สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว.....	91
4.6 ทางเข้าด่านสะพานนะเขต แขวงสะพานนะเขต (Savannakhet) สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว.....	92
4.7 ด่านลาวบาว สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม.....	93
4.8 ประตูด่านลาวบาว สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม.....	93
4.9 ท่าเรือดานัง.....	94
4.10 สัมภาษณ์ ณ ท่าเรือดานัง.....	94
4.11 บริเวณท่าเรือดานัง.....	95
4.12 สัมภาษณ์บริเวณท่าเรือดานัง.....	95
4.13 การจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานยางพาราในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	96